

El meu punt final

(1)

La "finca Musical" ha permès de posar el punt final
als amics Manuel Valls i Oriol Martorell a la polèmica
tinguda amb mi. Espero doncs ^{per} ~~que em donaria~~
~~el mateix dret~~ ^{per} ~~espero~~ ^{que em donaria}
~~llibertat~~ ^{per} ~~permetria~~ ara feris de la mateixa ~~libertat~~
dones. Tinc de posar el meu, sense que això impliqui que
tinc ^{de} ^{la} ^{presència} ^{de} Manuel Valls. ~~Però~~ ^{que} ^{el} ^{meu} ^{amig}

a) Celebro els aclariments ^{del} ^{"Punt final"} ~~que~~ ^{em} ^{donen} en el seu segon para-
graf. Ja em semblava a mi que la intenció seva era una altra
però calia estar-ne segur. ara els difereix "manteniments" i ordre
artístic de l'Orfeó Català ja no són tants. Això em consolava.
una mica.

b) Pau i Humbert hi no han creat ^{però} ^{en} ^{un} ^{cert} ^{sentit} ^{en} ^{el} ^{meu} ^{amig} ^{que} ^{em} ^{donaria} ^{el} ^{mateix} ^{dret} ^{per} ^{espero} ^{que} ^{em} ^{donaria}
des del meu educat amic. Això és ^{d'algun} ^{tipus} ^{de} ^{protecció} ^{de} ^{humilitat}.
Si heig però de dir que varies obres dels autors que segueix Valls
deven haver creat "conciència" en fastiguejar ^{la} ^{meu} ^{amig} ^{que} ^{em} ^{donaria} ^{el} ^{mateix} ^{dret} ^{per} ^{espero} ^{que} ^{em} ^{donaria}

EL MEU "PUNT FINAL"

Els amics Manuel Valls i Oriol Martorell en la GUIA MUSICAL nº. 9, han cregut posar "punt final" a una polèmica, sorgida d'uns temes per ells suscitats. Sens dubte, però, que amb aquest "punt final" no pretenen avitar que jo afegeixi unes paraules sobre els mateixos temes i a les mateixes planes. Que consti, però, que jo no en vull aprofitar de l'aventatja d'ésser el darrer. Per tant, consti que el meu punt final és relatiu i que la meua intenció (be i respectant el criteri exposat en la Nota de Redacció inclosa a la mateixa Guia després dels articles dels meus amics) no és la de tapar la boca a ningú.

* * *

Dèia el meu pare i mestre (el testimoni del qual és invocat algunes vegades per servir d'advocat d'idees oposades) que en el fons de les discussions dels homes quasi no hi ha altra cosa que una diferència de sentiments (Polèmica amb Manuel de Montoliu sobre el Cant Popular). Crec que en el nostre cas succeeix així mateix. Dificilment Valls, Martorell i jo ens convencorem mútuament en defensar els nostres punts de vista. Però en tota polèmica hi ha un altre element: el públic, gran o petit, que la segueix, i que moltes vegades, si no és especialitzat (això succeeix en tots els ordres) no té, és molt natural, noció clara de les coses; per tant, el deure nostre és donar-li amb tota honrada i bona fe, els elements convenient perquè les pugui jutjar el més rectament possible, posant-li davant els ulls l'envers i revers de la medalla. Perquè sovint a casa nostra es dona el cas que en matèries artístiques certs medis publicitaris estan acaparats per servidors d'una mateixa tendència.

A Manuel Valls.— En primer terme us dono les gràcies, amic, per les vostres últimes paraules, tan sinceres i cordials. Dieu que "hom voldria el millor pel que estima" i que vós estimeu "la meua obra". Aquesta frase jo me la faig meua: "Hom voldria el millor pel que estima i jo estimo l'Orfeó Català". Per això en parlo, perquè l'estimo, i el conec tan íntimament, que tota la meua vida s'ha desenvolupat, podrien dir, al seu redós. Conec, com ningú

els seus batecs, les seves dificultats, les diverses circumstàncies que han emmotllat la seva existència, els seus triomfs, les seves glòries i per què no dir-ho? els seus martiris i les ingratituds de què ha estat objecte. Vegem quin pes de responsabilitat em cau sobre . ¿Com podria negligir-lo?.

Amic Valls: Com ja he apuntat és evident que en música no tenim vós i jo, exactes preferències; és cert també (i no és lloc aquí de demostrar-ho) que segurament no coneixeu completament les circumstàncies internes i externes en que es desenvolupa la vida de l'Orfeó Català. Això és un factor d'una importància extraordinària. No es pot matar tot el que és gras, ni es pot fer tot el que hom voldria. Hi ha mil factors que regulen la nostra vida i als quals havem de sotmetre'ns, ens plagui o no ens plagui, mentre no desapareguin. Però sempre hem d'anar en compte que els remeis no siguin pitjors que la malaltia. I ara voldria manifestar:

1) Que celebri els aclariments que Valls em dona en el segon paràgraf del seu "punt final". Ja em semblava a mi que la intenció seva era una altra, però calia estar-ne segur. Ara els, diguem-ne, mancaments d'ordre artístic de l'Orfeó Català, segons ell mateix ja no són tants. Això em consola.

2) "Poulenc i Hindemith no han creat consciència de modernitat" diu el meu estimat amic. Pot ésser veritat o pot no ésser-ho. Això és qüestió de gustos i de sensibilitat. Parlant sincerament haig de dir que alguna obra d'algun dels autors que, segons Valls, han creat aquella consciència, em deixa tan tranquil, i estic segur que, si volem ésser sincers fastigueja alguns que s'ho callen per tal de no semblar atrassats.

3) Entre oir un intèrpret "anacrònic" (dono a aquesta paraula el significat que li atribueix Valls en la seva última intervenció) a l'estil de Kempf, i oir certes composicions dels més eminents serialistes, que escolto com qui sent ploure, prefereixo, i de bon tros, la primera cosa.

Ricard Vifias tampoc era un executant que interpretés tots els gèneres pianístics. Especialment es dedicà als autors impressionistes. Si la memòria no em

falla, Beethoven i Chopin ^{erou} ~~ment~~ quasi exclosos del seu repertori. Consti, però, que no tinc res a dir. És una prova de gran talent executar només aquelles obres i gèneres que hom consideri més apropiats a la seva sensibilitat i condicions.

4) En consola també que l'Orfeó Català, segons el meu amic, sigui un cor molt menys limitat que el "Chor Bach" de Múnic, encara que si hagués de seguir al peu de la lletra....

Bach", de Munich, encara que si haguéssim de seguir al peu de la lletra so que prescriuen els nostres Estatuts, fundacionals, la nostra entitat seria potser un chor més limitat encara que la famosa corporació alemanya.

5) No estarà de més tornar a fer constar que en parlar de composicions folklòriques del repertori de l'Orfeó, no les presentava con exclusivitat. Tal com s'expressa Manuel Valls, encara potser hi pot haver lloc a confusions.

6) D'acord en que l'Orfeó no té els autors que cita Manuel Valls, la incorporació dels quals ell estima més important que la de nous Motets del segle XVIII (suposo que es refereix als motets de Bach que jo vaig citar). Dita importància, al meu entendre depen, en aquest cas, de l'aspecte sota el signe del qual es comparin.

7) La meua frase "Val més donar aquelles obres importants del nostre temps que, a part del seu valor no han estat executades entre nosaltres", no és ni cap raó ni cap excusa: és simplement l'apreciació d'un matis. Estigui però segur l'amic Valls, que no tinc cap fòbia contra cap autor ni cap obra determinada, per avançada que sigui, mentre jo la cregui una obra musical. Per tant no està en la meua intenció de renunciar-hi.

8) La "Missa Solemnis" de Beethoven, contràriament a ço que diu Manuel Valls, no ha estat repetidament executada a casa nostra ni per l'Orfeó Català ni per cap més entitat. Quan en l'any 1927 la interpretàrem per primera vegada (fou repetida l'any 1928) sota la direcció del nostre fundador, feia molts i molts anys que no s'havia donat a la nostra ciutat (creec que l'enyorat mestre Joan Lamote fou el primer en dirigir-la). Immediatament, si la memòria no em falla, la donà l'admirable "Orfeón Pamplonés" amb el Mtre. Arbós i la "Sinfónica" madrilenya en un dels Palaus de Montjuïc. Després fins l'any 1926 en que la vaig dirigir jo, no s'havia donat ni una sola vegada entre nosaltres, essent repetida l'any següent per l'Orfeó Català en els concerts de l'"Orquesta Nacional" de Madrid. Dita obra capdal no ha estat doncs una obra repetidament executada a Barcelona, sinó tot el contrari. El "Requiem" de Verdi tampoc és una obra excessivament prodigada a la nostra ciutat. Si l'Orfeó

l'interpretà a Barcelona, uns cinc mesos després d'haver-lo dirigit Mario Rossi amb el notabilíssim "Orfeón Donostiarra", fou per raons especialíssimes. I ara, amic Valls, per acabar, estigueu segur una vegada més de la meua consideració i afecte.

A Oriol Marborell

Sento molt la violència que us heuen hagut de fer per respondre les meves paraules. Repassant-les trobo que aquella no és justificada. Estic acostumat a expressar amb claredat el meu pensament. Per tant, no em plau dir gris, perquè hom entengui negre, i en general fer frases per copsar el significat de les quals estiguen exposats a equívocs. En dir que les meves paraules no invitaven al diàleg, us equivoqueu. Precisament són elles les que us han suporcnat a continuar-lo, donant-li una major extensió. Només és llàstima que les coses hagin quedat en un punt mort, i hom no pugui extreure encara una conclusió clara del vostre pensament. No és però per culpa meua. Continuau essent molt hàbil i sabau sortejar bé les dificultats la qual cosa no vol dir que hi doneu veritables solucions. Consti que no està en el meu sentir aprofitar-me de l'unilateral "punt final". Això no vol dir, però, que encara el vostre text em suggereixi ^{unes} ~~uns~~ consideracions últimes que tinc el deure de fer.

1) M'hauria agradat conèixer o, millor dit, que enumeressiu els detalls concrets d'ordre pràctic de la vostra "aplicació particular", després de "caducats" el criteri i actituds continguts en els "motlles" pertanyents especialment a la primera meitat del segle XX. (El pensament és essencialment vostre). En lloc d'això em doneu una llista d'autors i d'alguna obra que pertanyen a diversos gèneres, d'innombrables actuacions (vàries molt meritòries i una felicitat) etc., sense però indicar ni raonar d'on procedeixen els "motlles" respectius. Per tant aquesta simple enumeració poca llum pot portar a la resposta a la meua pregunta. Ara bé, us pito, que els motlles de la segona meitat del segle XIX i primera del XX tenen moltes concomitancies amb la vostra enumeració, sense voler escatir el valor intrínsec d'alguns factors. Hauria de dir vâries coses més referents a aquest punt però no ho faig per

no aprofitar-me de la situació en què m'havau posat, en fer-me dir ara la última paraula. Consti, però, que no defujo de fer-ho un dia.

2) Dieu en el text vostre últim, que no vàreu parlar de "rompre" ni de "trençar" res, i en tot cas "de sumar, d'enriquir, d'incorporar, modificar, evolucionar". És ara la primera vegada que ho manifesteu. Heu parlat en canvi d'"actituds i criteris caducats" i d'"imprescindibles motlles nous". Sóc jo el que he parlat d'evolució futura normal, "renovellament natural", "entroncament". Si no us heu expressat prou bé i veniu amb mi, aleshores coincideix, i ho celebrego. El concepte de "renovació de les formes de la natura", de Lluís Millet, és essencialment el que jo he exposat, i que ara (ja era hora) sembla que recolliu.

3) Si us molesta la paraula "contrincant", la retiro gustosament, però em sembla que li doneu un significat o intenció que no té, o que almenys jo no li he volgut donar. Des del moment que els nostres pensaments no coincideixen i surten a la llum, per mi ja som "contrincants".

4) Sento molt que el meu deure m'hagi portat a fer d'actor d'aquesta polèmica, molt desagradable per a mi.

Ara, per acabar, només desitjaria que els qui a la nostra terra ens dediquem a la direcció coral, fèssim cadascú la seva via pels camins que hom cregui més idonis, sense interferències mútues inoportunes que puguin sembrar suspicàcies entre nosaltres, altrament sempre amb bona harmonia i autèntica amistat.

Lluís M^e. Millet

10 Desembre 1966

EL MEU "PUNT FINAL"
=====

Els amics Manuel Valls i Oriol Martorell en la GUIA MUSICAL nº. 9, han cregut posar "punt final" a una polèmica, sorgida d'uns temes per ells suscitats. Sens dubte, però, que amb aquest "punt final" no pretenen avitar que jo afegeixi unes paraules sobre els mateixos temes i a les mateixes planes. Que consti, però, que jo no en vull aprofitar de l'aventatja d'ésser el darrer. Per tant, consti que el meu punt final és relatiu i que la meua intenció (ho i respectant el criteri exposat en la Nota de Redacció inclosa a la mateixa Guia després dels articles dels meus amics) no és la de tapar la boca a ningú.

* * *

Dèia el meu pare i mestre (el testimoni del qual és invocat algunes vegades per servir d'advocat d'idees oposades) que en el fons de les discussions dels homes quasi no hi ha altra cosa que una diferència de sentiments (Polèmica amb Manuel de Montoliu sobre el Cant Popular). Crec que en el nostre cas succeeix així mateix. Dificilment Valls, Martorell i jo ens convencerem mútuament en defensar els nostres punts de vista. Però en tota polèmica hi ha un altre element: el públic, gran o petit, que la segueix, i que moltes vegades, si no és especialitzat (això succeeix en tots els ordres) nò té, és molt natural, noció clara de les coses; per tant, el deura nostre és donar-li amb tota honradesa i bona fe, els elements convenientes perquè les pugui jutjar el més rectament possible, posant-li davant els ulls l'envers i revers de la medalla. Perquè sovint a casa nostra es dona el cas que en matèries artístiques certs medis publicitaris estan acaparats per servidors d'una mateixa tendència.

A Manuel Valls.— En primer terma us dono les gràcies, amic, per les vostres últimes paraules, tan sinceres i cordials. Dieu que "hom voldria el millor pel que estima" i que vós estimeu "la meua obra". Aquesta frase jo me la faig meua: "Hom voldria el millor pel que estima i jo estimo l'Orfeó Català". Per això en parlo, perquè l'estimo, i el conec tan íntimament, que tota la meua vida s'ha desenvolupat, podriem dir, al seu redós. Conec, com ningú

els seus batecs, les seves dificultats, les diverses circumstàncies que han emmotllat la seva existència, els seus trionfs, les seves glòries i ¿per què no dir-ho? els seus martiris i les ingratituds de què ha estat objecte. Vegeu quin pes de responsabilitat em cau sobre . ¿Com podria negligir-lo?.

Amic Valls: Com ja he apuntat és evident que en música no tenim vós i jo, exactes preferències; és cert també (i no és lloc aquí de demostrar-ho) que segurament no coneixeu completament les circumstàncies internes i externes en que es desenvolupa la vida de l'Orfeó Català. Això és un factor d'una importància extraordinària. No es pot matar tot el que és gras, ni es pot fer tot el que hom voldria. Hi ha mil factors que regulen la nostra vida i als quals havem de sotmetre'ns, ens plagui o no ens plagui, mentre no desapareguin. Però sempre hem d'amar en compte que els remeis no siguin pitjors que la malaltia.

I ara voldria manifestar:

1) Que celebri els aclariments que Valls em dóna en el segon paràgraf del seu "punt final". Ja em semblava a mi que la intenció seva era una altra, però calia estar-ne segur. Ara els, diguemme, mancaments d'ordre artístic de l'Orfeó Català, segons ell mateix ja no són tants. Això em consola.

2) "Poulenc i Hindemith no han creat consciència de modernitat" diu el meu estimat amic. Pot ésser veritat o pot no ésser-ho. Això és qüestió de gustos i de sensibilitat. Parlant sincerament haig de dir que alguna obra d'algun dels autors que, segons Valls, han creat aquella consciència, em deixa tan tranquil, i estic segur que, si volem ésser sincers fastigueja alguns que s'ho callen per tal de no semblar atrassats.

3) Entre oir un intèrpret "anacrònic" (dóno a aquesta paraula el significat que li atribueix Valls en la seva última intervenció) a l'estil de Kempf, i oir certes composicions dels més eminents serialistes, que escolto com qui sent ploure, prefereixo, i de bon tros, la primera cosa.

Ricard Viñas tampoc era un executant que interpretés tots els gèneres pianístics. Especialment es dedicà als autors impressionistes. Si la memòria no em

falla, Beethoven i Chopin ^{eren} ~~ment~~ quasi exclosos del seu repertori. Consti, però, que no tinc res a dir. És una prova de gran talent excutar només aquelles obres i gèneres que hom consideri més apropiats a la seva sensibilitat i condicions.

4) Em consola també que l'Orfeó Català, segons el meu amic, sigui un chor molt menys limitat que el "Chor Bach" de Munich, encara que si hagués de seguir al peu de la lletra....

Bach", de Múnich, encara que si haguéssim de seguir al peu de la lletra ço que prescriuen els nostres Estatuts, fundacionals, la nostra entitat seria potser un chor més limitat encara que la famosa corporació alemanya.

5) No estarà de més tornar a fer constar que en parlar de composicions folklòriques del repertori de l'Orfeó, no les presentava com exclusivitat. Tal com s'expressa Manuel Valls, encara potser hi pot haver lloc a confusions.

6) D'acord en que l'Orfeó no té els autors que cita Manuel Valls, la incorporació dels quals ell estima més important que la de nous Motets del segle XVIII (suposo que es refereix als motets de Bach que jo vaig citar). Dita importància, al meu entendre depen, en aquest cas, de l'aspecte sota el signe del qual es comparin.

7) La meua frase "Val més donar aquelles obres importants del nostre temps que, a part del seu valor no han estat executades entre nosaltres", no és ni cap raó ni cap excusa: és simplement l'apreciació d'un matí. Estigui però segur l'amic Valls, que no tinc cap fòbia contra cap autor ni cap obra determinada, per avançada que sigui, mentre jo la cregui una obra musical. Per tant no està en la meua intenció de renunciar-hi.

8) La "Missa Solemnis" de Beethoven, contràriament a ço que diu Manuel Valls, no ha estat repetidament executada a casa nostra ni per l'Orfeó Català ni per cap més entitat. Quan en l'any 1927 la interpretàrem per primera vegada (fou repetida l'any 1928) sota la direcció del nostre fundador, feia molts i molts anys que no s'havia donat a la nostra ciutat (crec que l'enyorat mestre Joan Lamote fou el primer en dirigir-la). Inmediatament, si la memòria no em falla, la donà l'admirable "Orfeón Pamplonés" amb el Mtre. Arbós i la "Sinfónica" madrilenya en un dels Palaus de Montjuïc. Després fins l'any 1926 en que la vaig dirigir jo, no s'havia donat ni una sola vegada entre nosaltres, essent repetida l'any següent per l'Orfeó Català en els concerts de l'"Orquesta Nacional" de Madrid. Dita obra capdal no ha estat doncs una obra repetidament executada a Barcelona, sinó tot el contrari. El "Requiem" de Verdi tampoc és una obra excessivament prodigada a la nostra ciutat. Si l'Orfeó

l'interpretà a Barcelona, uns cinc mesos després d'haver-lo dirigit Mario Rossi amb el notabilíssim "Orfeón Donostiarra", fou per raons especialíssimes.

I ara, amic Valls, per acabar, estigue segur una vegada més de la meva consideració i afecte.

A Oriol Martorell

Sento molt la violència que us heu hagut de fer per respondre les meves paraules. Repassant-les trobo que aquella no és justificada. Estic acostumat a expressar amb claredat el meu pensament. Per tant, no em plaia dir gris, perquè hom entengui negre, i en general fer frases per copsar el significat de les quals estiguem exposats a equívocs. En dir que les meves paraules no invitaven al diàleg, us equivoqueu. Precisament són elles les que us han esperonat a continuar-lo, donant-li una major extensió. Només és llàstima que les coses hagin quedat en un punt mort, i hom no pugui extreure encara una conclusió clara del vostre pensament. No és però per culpa meua. Continueu essent molt hàbil i sabeu sortejar bé les dificultats la qual cosa no vol dir que hi doneu veritables solucions. Consti que no està en el meu sentir aprofitar-me de l'unilateral "punt final". Això no vol dir, però, que encara el vostre text em suggereixi ^{unes} ~~unes~~ consideracions últimes que tinc el deure de fer.

1) M'hauria agradat conèixer o, millor dit, que enumerassi els detalls concrets d'ordre pràctic de la vostra "aplicació particular", després de "caducats" el criteri i actituds continguts en els "motlles" pertanyents especialment a la primera meitat del segle XX. (El pensament és essencialment vostre). En lloc d'això em doneu una llista d'autors i d'alguna obra que pertanyen a diversos gèneres, d'innombrables actuacions (vàries molt meritòries i us felicito) etc., sense però indicar ni raonar d'en procedeixen els "motlles" respectius. Per tant aquesta simple enumeració poca llum pot portar a la resposta a la meua pregunta. Ara bé, sospito, que els motlles de la segona meitat del segle XIX i primera del XX tenen moltes concomitàncies amb la vostra enumeració, sense voler escatir el valor intrínsec d'alguns factors. Hauria de dir vàries coses més referents a aquest punt però no ho faig per

no aprofitar-me de la situació en què m'havau posat, en fer-me dir ara la última paraula. Consti, però, que no defujo de fer-ho un dia.

2) Dieu en el text vostre últim, que no vàreu parlar de "rompre" ni de "trençar" res, i en tot cas "de sumar, d'enriquir, d'incorporar, modificar, evolucionar". És ara la primera vegada que ho manifestau. Heu parlat en canvi d'"actituds i criteris caducats" ind'imprescindibles notlles nous". Sóc jo el que he parlat d'evolució futura normal, "renovellament natural", "entroncament". Si no us heu expressat prou bé i veniu amb mi, aleshores coincidim, i ho celebro. El concepte de "renovació de les formes de la natura", de Lluís Millet, és essencialment el que jo he exposat, i que ara (ja era hora) sembla que recolliu.

3) Si us molesta la paraula "contrincant", la retiro gustosament, però em sembla que li doneu un significat o intenció que no tó, o que almenys jo no li he volgut donar. Des del moment que els nostres pensaments no coincideixen i surten a la llum, per mi ja són "contrincants".

4) Sento molt que el meu deure m'hagi portat a fer d'actor d'aquesta polèmica, molt desagradable per a mi.

Ara, per acabar, només desitjaria que els qui a la nostra terra ens dediquem a la direcció coral, féssim cadascú la seva via pels camins que hom cregui més idonis, sense interferències mútues inoportunes que puguin sembrar suspicàcies entre nosaltres, altrament sempre amb bona harmonia i autèntica amistat.

Lluís M^e. Millet

10 Desembre 1966

El meu "Punt final"

1

Els amics Mameu Valls i Oriol Martorell en la "Guia Musical" n.º 9, han cregut posar "punt final" a una polèmica, sorgida d'uns temes per ells suscitats. Sens dubte, però, que amb aquest seu "Punt final" ~~no els hi "fa" la Guia~~ no pretenen evitar que jo afegeixi unes paraules sobre els mateixos temes i a les mateixes planes. Que consti, però, que jo no em vull aprofitar de la ventatja d'ésser el darrer. Per tant, consti ben clar que el meu punt final és relatiu, i que la meua intenció (i respectant el criteri exposat en la Nota de Redacció inclosa a la mateixa guia després dels articles dels meus amics) no és la de tancar la boca a ningú.

Deia el meu pare i mestre (el testimoni del qual és invocat algunes vegades per servir d'advocat d'idees oposades) que en el fons de les discussions dels homes quasi no hi ha altra cosa

que una diferència de sentiment (Polèmica amb Mamel²
de Montoliu sobre el Cant popular). Crec que en el nostre cas succeïx
així mateix. Difícilment Valls, Martorell i jo ens convencerem
mutuament en defensar els nostres punts de vista. Però en
tota polèmica hi ha un altre element: el públic, gran o petit, que
la segueix, i que moltes vegades, si no es especialitza (així
succeïx en tots els ordres) no té, és molt natural, noció clara
de les coses; per tant, el deure nostre és donar-li amb tota honradesa
i bona fe, els elements convenient per que les pugui jutjar el
més rectament possible, posant-li davant els ulls el l'anvers i
revers de la medalla. Per que sovint a casa nostra es dona el cas
que en matèries artístiques, certs mitjans publicitaris estan acapa-
rats per servidors d'una mateixa tendència.

A Mamel Valls

Don primer terme, us dono les gràcies, amic, per les vostres
últimes paraules, tan nícies i cordials. Bien que "hom voldria
el millor pel que estima" i que vos estimeu "la meua obra". Aquesta
frase jo me la faig meua: "Hom voldria el millor pel que estima

i jo estimo l'Orfeo Català" Per això en parlo, perquè l'estimo, ³
i el conec tan íntimament, que tota la meua vida s'ha ~~desenvolupat~~
~~estat~~ desenvolupat, podriem dir, al seu redó. Conec, com tan-
-gu els seus batecs, les seues dificultats, les diverses circumstàn-
-cies que han enmol·lat la seua existència, els seus triomfs, les
seues glòries i perquè no dir-ho? els seus martiris i les ingrati-
-tuts de que ha estat objecte. Vegen quin pes de responsabilitat
em cau a sobre; Com podria negligir-lo?

Amic Valls: Com ja he apuntat, és evident que en música no
tenim vos i jo, exactes preferències; és cert també (i no és lluc aquí
de demostrar-ho) que segurament no coneixen completament
les circumstàncies internes i externes en que es desenvolupa
la vida de l'Orfeo Català. Això és un factor d'una importància
extraordinària. No es pot matar tot el que és ~~gran~~, ni es pot fer tot
el que hom voldria. Hi ha mil factors que regulen la nostra vida
i als quals hem de sotmetre'ns, els plaquin o no ens plaquin, mentre no
desapareguin. Però sempre hem d'anar en compte que els canvis
no siguin pitjors que la malaltia.

Tara voldria manifestar

1er Que celebri els aclariments que Valls em dona en el segon paràgraf del seu "punt final". Ja em semblava a mi que la intenció seva era una altra, però calia estar-ne segur. Ara els, diguemme, mancaments d'ordre artístic de l'Orfeo Català, segons ell mateix, ja no veu tant. Això em consola

2^{on} "Poulenc i Hindemith no han creat consciència de modernitat" diu el meu estimat amic. Pot ésser veritat o pot no ésser-ho. Això és qüestió de gustos i de sensibilitat. Però tant sincerament, hauré de dir que alguna obra d'algun dels autors que, segons Valls, han creat aquella consciència, em deixa tan tranquil, i'estic segur que, si volem ésser sincers, fastigueïm alguns que s'ho callen per tal de no semblar atrassats.

3er Centre oir un interpret "anacrònic" (dono a aquesta paraula el significat que li atribueix Valls en la seva última intervenció)

a l'estil de Kempf, i oir certes composicions dels més eminent⁵
serialistes, que escolto com qui sent ploure, preferixo, i de bon
tro, la primera cosa.

~~Fa molt poc que acabem de sentir Rubinstein amb obres
que molts quasi sabem de memòria. Execució meravellosa
única. Hi per un instant deixo de tenir la seguretat que la
immensa majoria del públic no va lamentar-se que el gran ar-
-tista no hagués inclòs al programa obres de Dallapiccola etc,
etc.~~

Ricard Viñes tampoc era un executant que interpretés tot
els gèneres pianístics. Especialment es dedicà als autors
impressionistes. Si la memòria no em falla, Beethoven i
Chopin eren quasi esclous del seu repertori. Consti, però,
que no hi tindrés a dir. És una prova de gran talent exec-
-utar no més aquelles obres i gèneres que hom consideri més apro-
piats a la seva sensibilitat i condicions

5 lrs

4^{ant} Em consola també que l'Orfeó Català, segons el meu amic,
sigui un cor molt menys limitat que el "Chor Bach"
de Múnic.

Bach" de Múnic, encara que n'haquíssim de seguir (6
al peu de la lletra 40 que prescriuen els nostres Estatuts
fundacionals, la nostra entitat seria potser un chor més
limitat encara que ~~la famosa~~ ^{incorporació} ~~alemanya~~ alemanya.

5^a/ No estarà de més tornar a fer constar que en parlar de
Composicions folklòriques del repertori de l'Orfeo, no les
presentava com exclusivitat. Tal com s'expressa Hannel Vally,
encara potser hi pot haver lloc a confusions.

6^a/ D'acord en que l'Orfeo no té els autors que cita Hannel Vally,
la incorporació dels quals ell estima més important que
la de nous Motets del xfle XVIII (suposo que es refereix
als Motets de Bach que jo vaig citar). Dita importància, al
men entendre depèn, en aquest cas, de l'aspecte tota el sí que
del qual es compara.

7^a / Ba meva ^{frase} Val més donar aquelles obres importants del

nostre temps que, a part del seu valor, no han estat escauts - 2
des, entre nosaltres", no és ni cap raó ni cap excusa: és sim-
plement l'apreciació d'un matis. Es digui, però, segun l'any
Valls, que no tinc cap fòbia contra cap autor ni cap obra
determinada, per avançada que sigui, mentre jo la cregui
una obra musical. Per tant no està en la meua intenció
de renunciar-hi

80 La "Missa Solemnis" de Beethoven, contràriament a
40 que dir Manuel Valls, no ha estat repetidament exe-
cutada a casa nostra ni per l'Orfeó Català ni per cap més
entitat. Quan en l'any 1927 la interpretàrem per primera
vegada (foi repetida l'any 1928) tota la direcció del nostre
fundador, feia molts i molts anys que no s'havia donat a
la nostra ciutat (crec que l'emporat nostre Joan Banote fou
el primer en dirigir-la). Inmediatament, si la memòria no
m'e falla, la donà l'admirable "Orfeó Pamplonés" amb el utre

Arbós i la "Sinfònica" madril·lena en un dels palaus de Montjuïc. Després, fins l'any 1962 en què la vaig dirigir jo, no s'havia donat ni una sola vegada entre nosaltres, essent repetida l'any següent per l'Orfeó Català en els concerts de l'"Orquesta Nacional" de Madrid. Dita obra capdal no ha estat doncs una obra repetidament executada a Barcelona, nió tot el contrari. El "Requiem" de Verdi tampoc és una obra excessivament prodigada a la nostra ciutat. Si l'Orfeó Català l'interpreta a Barcelona, uns cinc anys després d'haver-lo dirigit Mario Rossi amb el notabilíssim "Orfeó Donostiarra", foren per raons especialíssimes. I ara amic Valls, per acabar, estiguen segun una vegada més de la meua consideració i afecte.

(Seguer 2

9

A Oriol Martorell

Sento molt la violència que us heuen hagut de fer per respondre ~~la~~ les meues paraules. Reparant-les, trobo que aquella no és justificada. Estic acostumat a expressar amb claredat el meu pensament. Per tant, no em plan dir gris, per qui hom entengui negre, i en general fer frases per copsar el significat de les quals estic fent esports a equivocs. En dir que les meues paraules no invitaven al diàleg, us equivoquen. Precisament veient elles les que us han esperonat a continuar-lo, donant-li una major extensió. Només és llàstima que les coses hagin quedat en un punt mort, i hom no pugui extreure encara una conclusió clara del vostre pensament. No és però per culpa meua. Continuen essent molt hàbies i saben sortejar bé les dificultats, la qual cosa no vol dir que hi donen veritables solucions. Constei que

no està en el meu sentir aprofitar-me de ¹⁰
l'unilateral "punt final". Això no vol dir, però
que encara el vostre text em suggereixi moltes consideracions
últimes que tinc el deure de fer.

^{1a} M'hauria agradat conèixer o, millor dit, que enumerés
sins els detalls concrets d'ordre pràctic de la vostra "aplica-
ció particular", després de "caducats" els criteris i actituds
continguts en els "motlles" pertanyents especialment
a la primera meitat del segle XX. (El pensament és enen-
cialment vostre). En lloc d'això em donen una llista
d'autors i d'alguna obra que pertanyen a diversos gèneres,
d'inmemorable actuacions (varies molt meritories i us en
felicitó). etc, sense però indicar ~~de cap manera~~ i raonar d'on
procedeixen els "motlles" respectius. Per tant, aquesta
simple enumeració poca llum pot portar a la resposta

(segueix)

a la meua pregunta. Ara he', sospito, que els motlles["]
de la ~~primera~~ xfona meitat del segle XIX i primera
del XX tenen moltes concommutancies amb la vostra lun-
-meració, sense voler excatir el valor intrínsec d'algun
factor. Hauria de dir vâries coses més referents a aquest
punt, però no ho faig per no aprofitar-me de la situació
en que m' hâven posat, en fer-me dir ara la última
paraula. Consti, però, que no defujo de fer-ho un dia.

2^a - Dieu en el test vostre últim, que no vâren par-
-lar de "rompre" ni de "trencar" res, i en tot cas "de
-sumar, d'enriquir, d'incorporar, modificar, evolucio-
-nar". És ara la primera vegada que ho ~~fan~~^{manifesten}. Heu
parlat en canvi d' "actituts i criteris caducats" i "d'impre-
-cindible, motlles nous". Si jo el que he parlat d' eos-
-lució futura normal", "renovellament" natural, "en-

-truncament". Si no us heu expressat prou bé (12
i venir amb mi, aleshores coincidim, i ho celebro.
El concepte de "renovació de les formes de la natura"
de deu i millet, ~~per així dir-ho~~ és essencialment el que jo
he exposat, i que ara (ja era hora) semblava que
recollim.

3^a Si us molesta la paraula "contrincant", la retiro
gustosament, però em sembla que li doneu un difini-
ficat o intenció que no té, o que al menys jo no li he
volgut donar. Des del moment que els nostres pensaments
no coincideixen i surten a la llum, per mi ja som "contrin-
cants".

4ª Sento molt que el meu deure m'hagi portat a fer
d'actor d'aquesta polèmica, molt desagradable per mi.

(13)

Ara, per acabar, no m'és desitjaria que ~~cada~~^{els} ~~soi~~
~~cada~~ qui a la nostra terra es dediquen a la direc-
ció coral, fessin cadascú la seva via pels camins que
hem cregut més bons, sense interferències mútues, inoportunes
que puguin sembrar suspicàcies entre nosaltres,
altament sempre amb bona harmonia i autèntica
unitat.

Lluís Mª Millet

10 Desembre 1966.

all men punt final

Deia el meu pare i mestre, a qui tant s'invoca per fer a vegades
 d'arribar de idees oposades, que en el fons de les discussions dels homes
 hi ha ^{quan inclina l'altre} una diferencia de sentiment (Polèmica amb Manuel de Montaner
 sobre "El Cant Popular"). Difícilment els que tenen sentiments diferents
 o oposats, es posaran d'acord, doncs, d'acord. Els amics Manuel
 Valls i Oriol Martorell han regut oportunitat per arribar a una
^{polèmica} ~~discussió~~ ^{en la seva "G"} ~~conflicte~~ ^{intenció} de privar-me d'afegir
 unes paraules sobre el mateix ~~tema~~ ^{tema} en les mateixes
 planes que ells ~~estampant~~ ^{estampant} el punt final. Que
 consti, però que jo no em vull aprofitar de la ventatja que
 suposaria ser el darrer. Per tant consti ben clar que el
 meu punt final és relatiu, i que la meua intenció

~~no és de tancar la boca a ningú.~~ (Es i respectant el ² el²
Anten exposat en la Matà de Reducció i moltes a la mateixa fin
Després dels articles dels meus amics) no és la de tancar la boca a
ningú.

Deia el meu pare i mestre (he invocat algunes vegades per xerris d'ad-
vocat d'idees oposades) que en el fons de les ~~questions~~ ^{dis-}dis-
cussions dels homes quasi no hi ha altra cosa que una di-
ferència de sentiment (polèmica amb Mameu de Montolui re-
bre ~~de~~ el Cant popular). Brev que en el nostre cas succeeix així
mateix. Difícilment valls, Martorell i jo ens convencerem
^{mutuà}mutuament en defensar els nostres punts de vista. Però
en tota polèmica hi ha un altre element: el públic, gran
o petit que la regeix, i que moltes vegades, si no és un públic
especialitzat ~~no té noció clara de les coses~~ (i així succeeix
en tots els ordres) ^(com a molt un home) no té ^{no té} noció clara de les coses; i el deure
nostre és donar-li, amb tota honradesa i bona fe, els elements

que creuem convenient per tal que les pugui fregar ³
el més aventatjament possible, ~~estant~~ ^{retornant} portant-li davant
els bells l'anvers i' revers de la medalla. Perquè sovint es dona el cas
~~que els mitjans publicitaris estan~~ ^{que} ~~certs mitjans publicitaris~~ ^{certs mitjans publicitaris} estan acaparats pels seus drets
~~de una inatenció tendència.~~
A Manuel Valls

Don primer terme us dono les gràcies ^{amig} per les vostres ^{últimes} paraules
finals, tan nícies i cordials. Dieu que "hom voldria el millor pel que
estima" i que nos estimem "la nova obra". Aquesta frase jo me
la faig nova: "hom voldria el millor pel que estima i jo estimo
l'Orfeu Català". Per això en parlo, perquè l'estimo i el conec
tan íntimament que tota la nova vida s'ha desenvolupat podrien
dir al seu redós. Cancei ^{com un xic} els seus batecs, les seues dificultats, les di-
verses circumstàncies que han ~~amagat~~ ^{amagat} la seva existència, les se-
ues glòries i perquè no dir ho? els seus martiris.
i les ingrati tuts de qui ~~heu estat~~ ^{heu estat} objecte. Dic
això perquè veieu vegeu quin pes de responsabilitat em
can a sobre; com podria negligir-lo?

3 Si us molesta la paraula "contrincant" la retiro
gustosament però em sembla que li donen un
significat ^{intenció} que no té, o que al menys pi no li he
volgut donar. Des del moment que els nostres pensaments
no coincideixen en alguna cosa ^{i en d'altres} ja ho tenim en certa manera
~~cosa que no té res a veure i com i aquells intén a la llum~~
~~fa bé veure en certa manera i com més discrepàncies~~
~~hi~~ per mi ja ho veiem Però es igual, el nom

no fa la cosa

^{hortato}
Per acabar ^{gento molt que el meu sentit m'ha imposibilitat a incloure aquesta paraula} ^{u diria molt realment unes desproporcionables.} no més voldria una cosa: que cadascun dels
que a la nostra terra ens dediquem a l'art coral, finim
^{d'una en d'altres} ~~la nostra via~~ cadascun la seva via pels camins que
hom cregui més idonis, sense però amb absoluta llibertat
de criteri amb absoluta llibertat de criteri ~~seu però~~
~~interferències importants~~ però sense interferències que
^{indueixen importants}

Com ja he apuntat

Amia Valls: És ~~conscient~~ evident que en música no tenim (4)
ni jo exactes preferències; és cert ^{completament} Fanyiké (i no és localni de demostrar-hi)
que segunament no coincideixen ~~de~~ les circumstàncies externes i internes
en que es desenvolupa la vida de l'Orfeó Català, així ~~doncs~~ és
d'importància ~~extraordinària~~ ^{extraordinària} un factor d'importància
extraordinària. No es pot matar tot el que es gran ni es
pot fer tot el que hem voldria. Hi ha un factor que regula
la nostra vida, ens plaquin o no ens plaquin, i als quals
havem de sotmetre'ns, mentre no desapareguin. Però sempre hem
d'anar en compte que els remeis no requirint ja que la
malaltia.

Però ~~talment~~ us voldria ~~ja~~ manifestar

a) Que celebri els aclariments que em donen en el segon
paràgraf del vostre "punt final". Ja em semblava a mi que la
intenció vostra era una altra, però calia estar-ne segur. Ara
els diguem-ne "mancaments" d'ordre artístic de l'Orfeó Català,
segons vos mateix, ja no hi fant. Així em consola.

d) Demanda també que l'Orfeo Català ^{segons el meu anar} sigui un ⁽⁶⁾
~~de~~ molt menys limitat ^{del que} que el "Chor Bach" de Múnic,
encara que ^{hi} haguem de regir al peu de la llei i que
prescinem els nostres Estatuts fundacionals, ~~potem~~
~~la nostra~~ ~~encara~~ la nostra entitat seria un chor ^{potem} ~~no~~
limitat encara que el famós ^{cor} ~~chor~~ alemany.

e) No està de més ^{tenir a} fer constar que en parlar de composicions
folklòriques del repertori de l'Orfeo no les presentava com a
exclusivitat. Tal com l'expressa Manuel Valls, encara hi
pot haver lloc a confusions.

f) D'aquí en que l'Orfeo noté al Repertori els autors que cita
Manuel Valls, la incorporació dels quals ell estima més un
portant que la de nous Matets del segle XVIII (suposo que
es refereix als Matets de Bach que ja veigut). Dita importància
ho veu que depèn, en aquest cas, de l'aspecte tota el segle del qual

els vullguí comparar.

9) La nova frase "val més donar aquelles obres importants del nostre temps que, a part del Kuvalor no han estat escentades entre nosaltres", no és ni cap raó ni cap excusa: és simplement l'apreciació d'un matis. Estigui però, segur, l'amic Vall que nostre cap fòbia contra cap autor ni cap obra determinada ~~obres~~ mentre refusi una obra musical i, per aconseguida per refusi, mentre ^{de la meua} refusi una obra musical. Per tant no està en la nova intenció de renunciar-hi.

h) La "Missa Solemnis" de Beethoven, contràriament a 90 que dir Manuel Vall, no ha estat repetidament es-
cutada a casa nostra ni per l'Orfeo Català ni per cap
més entitat. Quan en l'any 1927 la ^{interpretarem} ~~interpretà~~ ~~la~~ ~~concertin~~

(8)

~~traentitat~~ per primera vegada (fou republiada l'any 1920)
sota la direcció del ^{nostre} fundador, feta molt i molt
anys que no s'havia donat a la nostra ciutat (per
que el nostre barrot fou el primer en dirigit-la)
immediatament, si la memòria no em falla, la donà
l'Orfeó Pamplonès amb el mestre Arbois ~~a la nostra~~
^{a l'admirable} ~~ciutat~~ en un dels Palaus de Montpuri.
Després fins l'any 1962, en fou la veu ^{exce}l·lent
s'havia donat ni una sola vegada a la nostra
~~ciutat~~ ^{ciutat}. Esta obra capital no ha estat, doncs, una
obra repetidament executada a Barcelona, més
tot el contrari. El "Requiem" de Verdi tampoc és una
obra escriventment profundada a la nostra ciutat. Si l'Orfeó
Català la interpreta uns cinc cops després d'haver-la
dirigida Manó Rovi amb l'admirable ^{notable} Orfeó Santiana, fou

raons especialment -

9
Y ~~per~~ ^{per acabar} ara, com Vall, ~~cert~~ ^{per acabar} segon una impudica ~~uni~~
del ~~men~~ ~~afecte~~ de la nova ~~consideració~~ i afecte

A Oriol Martorell

Sento molt la violència que us haven hagut de fer per
responde a les meves paraules. Repassant-les ~~meves~~ ~~paraules~~
trovo que aquella no es justificada. Estic acostumat a expressar amb
llaredat el meu pensament ~~no estic acostumat~~ Per tan
no em plan dir gris perqui s'entengui negre, ~~no~~ i
en general fer frases per caprar el significat de les quals estic
honestigui ~~frases~~ exposat a equívocs. En dir que les meves paraules
no unitaven al dir-les el ~~men~~ ~~amit~~ ~~equívoc~~ ^{us ennuïen}! Precisament
són les que ^{us} ~~han~~ ~~consentent~~ a provocar esperonat a con-
tinuar. No més es llàstima que les coses hagin quedat en
un punt mort, i hom no pugui extreure ^{lucrar} una conclusió

clara del vostre pensament. Nos però per culpa meua. (10)

Continuen essent molt hàbil i sabien portejar ^{les} ^{veritables} ^{negociacions} ^{claus} ^{indistint}
fats, la qual cosa no vol dir que hi donen ~~voluntari~~
Consti que no està en el meu interès aprofitar-me del vostre
^{voluntari} punt final'. Així no vol dir, però, que encara el vostre text em
suggeresci unes consideracions ^{que} ^{no} ^{incor} que tinc el deure de fer.
^{o un altre det. que emmarc'ni}
... + ... (els detalls concrets i

1a: M'hauria agradat conciliar els detalls concrets i d'ordre pràctic "nascent" de la vostra "aplicació particular" després de "caducats" els criteris i instituts de les contingents en els "motlles" ~~per~~ pertanyents especialment a la ~~me~~ primera meitat del segle XX. En lloc d'això em donen una llista d'obres, d'autors, d'actuacions (molt meritoria) que ~~poca llum poden portar per a la resposta a la pregunta~~ ^{que heu començat a heretament per} ~~i que podria ser pertorbadora i que més aviat, amb una transició~~ ^{que heu començat a heretament per} ~~Donc en canvi feu no poden contestar a les meves preguntes inesperades a causa del seu planteig (que he acat d'entendre)~~ ^{que heu començat a heretament per} ~~Donc absolutament fills dels motlles~~ ^{que heu començat a heretament per} ~~que reben~~ ^{que heu començat a heretament per}

Caldria però analitzar ^{quines s'hi troben} aquestes ^{anomalies} excepcions ^{poten alguna qüestió} i ^{per un aspecte funcional} ¹¹ ^{hauria} ^{de} ^{ser} ^{un} ^{valor} ^{real} ^{intrínsec}. No ho faré per ^{no} ^{aprofitar-me} ^{de} ^{la} ^{meua} ^{situació} ^{en} ^{que} ^{veig} ^{que} ^{hi} ^{ha} ^{un} ^{haver} ^{posat} ^{en} ^{fer} ^{un} ^{dir} ^{l'} ^{última} ^{paraula}. Però consti que no ^{després} ^{per} ^{ho} ^{un} ^{dia}.

2^a ^{en} ^{el} ^{text} ^{anterior} ^{veieu} ^{que} ^{no} ^{varen} ^{parlar} ^{de} ^{rompre} ⁿⁱ ^{de} ^{transmutar}.
i en tot cas "de renovar, d'enriquir, d'innovar, ^{modificar} ^{evolucionar}". És ara la primera vegada que ho feu.
Heu parlat ^{en} ^{minut} ^{de} ^{actituds} i ^{certes} ^{caducats} i d'imprescindibles ^{motlles} ^{noves}". Són jo el que he parlat d'evolució futura normal "renouellament" ^{natural} "entrancament".
Si nos heu expressat prou bé, i veniu amb un ^{celebre} ^{coincidir}. El concepte de "renovació" ^{de} ^{la} ^{forma} ^{de} ^{la} ^{natura} "que utilitzen per l'en-
fons Millot no és pas el vostre sinó el ~~és essencialment~~
~~per la nova essència natural del que fins ara semblava~~
~~que havia estat~~ ^{és essencialment el que jo he exposat}
i que ara (ja era hora) sembla que ^{en} ^{la} ^{línia} ^{de} ^{la} ^{meua} ^{exposició} ^{veieu}.

no ~~entendim~~ ~~la nostra~~ ~~pregun~~ ~~sembrar~~ ~~suspiciós~~ ¹³
entre nosaltres, però amb bona sempre amb bona
armonia i entesa i amistat. Per la nostra no
hem pas de tenir que jo amb pògno
amb la vida i amb els altres que repoten ^{la "Abundantia"} ^{des d'ara en endavant}
^{amb} ^{alguna en tantes} ^{no hem}
^{amb} ^{per nos} ^{els altres}
^{amb} ^{alguna} ^{la nostra}

10 Ara bé els gèneres ~~de~~ i

^{amb i amb}
pertanyents a diversos gèneres, ^{que són els que} d'actuaris (molt menys
menys felicitats) que ~~amb~~ la simple enumeració per a llun
^{pot}
podem portar per a la resposta a la nova pregunta. Fari
ⁿⁱ ^{no m'hi ha} ^{al} ^{intel·lecte} ^{menys} ^{que} ^{he}
constat però que els intel·lectes de la 2ª meitat del segle
~~III~~ i del la 1ª del 20° ~~tenen~~ ~~un~~ ~~que~~ ~~se~~ ~~que~~ ~~rebuten~~
^{alguna}
feren molta cosa que veure amb la nostra enumeració,
^{sempre, autors,}
[i si s'emgali'min excepcions algunes quedaria ben mal parada en
apudatant-se el seu valor intrínsec]. ~~Però~~ ~~far~~ ~~cosa~~
^{no a les}

sempre valer ara com ara el valor intrínsec de ~~alguna~~ ~~part~~ dels factors

EL MEU "PUNT FINAL"

=====

Els amics Manuel Valls i Oriol Martorell en la GUIA MUSICAL n.º 9, han cregut posar "punt final" a una polèmica, sorgida d'uns temes per ells suscitats. Sens dubte, però, que amb aquest "punt final" no pretenen avitar que jo afegeixi unes paraules sobre els mateixos temes i a les mateixes planes. Que consti, però, que jo no en vull aprofitar de l'aventat^{ge} d'ésser el darrer. Per tant, consti que el meu punt final és relatiu i que la meva intenció (bo i respectant el criteri exposat en la Nota de Redacció inclosa a la mateixa Guia després dels articles dels meus amics) no és la de tapar la boca a ningú.

* * *

Dèia el meu pare i mestre (el testimoni del qual és invocat algunes vegades per servir d'advocat d'idees oposades) que en el fons de les discussions dels homes quasi no hi ha altra cosa que una diferència de sentiments (Polèmica amb Manuel de Montoliu sobre el Cant Popular). Crec que en el nostre cas succeeix així mateix. Dificilment Valls, Martorell i jo ens convencerem mútuament en defensar els nostres punts de vista. Però en tota polèmica hi ha un altre element: el públic, gran o petit, que la segueix, i que moltes vegades, si no és especialitzat (això succeeix en tots els ordres) n' té, és molt natural, nació clara de les coses; per tant, el deure^l nostre és donar-li amb tota honradesa i bona fe, els elements convenientes perquè los pugui jutjar el més rectament possible, posant-li davant els ulls l'onvers i revers de la medalla. Perquè sovint a casa nostra es dona el cas que en matèries artístiques certs medis publicitaris estan acaparats per servidors d'una mateixa tendència.

A Manuel Valls.— En primer terme^l us dono les gràcies, amic, per les vostres últimes paraules, tan sinceres i cordials. Dieu que "hom voldria el millor pel que estima" i que vós estimeu "la meva obra". Aquesta frase jo me la faig meva: "Hom voldria el millor pel que estima i jo estimo l'Orfeó Català". Per això en parlo, perquè l'estimo, i el conec tan íntimament, que tota la meva vida s'ha desenvolupat, podríem dir, al seu redós. Conec, com ningú

els seus batecs, les seves dificultats, les diverses circumstàncies que han emmotllat la seva existència, els seus triomfs^m, les seves glòries i ¿per què no dir-ho? els seus martiris i les ingratituds de què ha estat objecte. Vegeu quin pes de responsabilitat em cau sobre . ¿Com podria negligir-lo?.

Amic Valls: Com ja he apuntat, és evident que en música no tenim vós i jo, exactes preferències; és cert també (i no és lloc aquí de demostrar-ho) que segurament no coneixeu completament les circumstàncies internes i externes en que es desenvolupa la vida de l'Orfeó Català. Això és un factor d'una importància extraordinària. No es pot matar tot el que és gras, ni es pot fer tot el que hom voldria. Hi ha mil factors que regulen la nostra vida i als quals hem de sotmetre'ns, ens plagui o no ens plagui, mentre no desapareguin. Però sempre hem d'anar ^{amb} en compte que els remeis no siguin pitjors que la malaltia. I ara voldria manifestar:

1) Que celebri els aclariments que Valls em dóna en el segon paràgraf del seu "punt final". Ja em semblava a mí que la intenció seva era una altra, però calia estar-ne segur. Ara els, diguem-ne^{-ne}, mancaments d'ordre artístic de l'Orfeó Català, segons ell mateix ja no són tants. Això em consola.

2) "Poulenc i Hindemith no han creat consciència de modernitat" diu el meu estimat^t amic. Pot ésser veritat o pot^t no ésser-ho. Això és qüestió de gustos i de sensibilitat. Parlant sincerament haig de dir que alguna obra d'algun dels autors que, segons Valls, han creat aquella consciència, em deixa tan tranquil, i estic segur que, si volem ésser sincers fastigueja alguns que s'ho callen per tal de no semblar ^{endormits} ~~atrassats~~.

3) Entre oir un intèrpret "anacrònic" (dóno a aquesta paraula el significat que li atribueix Valls en la seva última intervenció) a l'estil de Kempf, i oir certes composicions dels més eminents serialistes, que escolto com qui sent ploure, prefereixo, i de bon tros, la primera cosa.

Ricard Viñas tampoc era un executant que interpretés tots els gèneres pianístics. Especialment es dedicà als autors impressionistes. Si la memòria no em

falla, Beethoven i Chopin ^{eren} ~~eren~~ quasi exclosos del seu repertori. Consti, però, que no ^{hi} tinc res a dir. És una prova de gran talent executar només aquelles obres i gèneres que hom consideri més apropiats a la seva sensibilitat i condicions.

4) Em consola també que l'Orfeó Català, segons el meu amic, sigui un chor molt menys limitat que el "Chor Bach" de Múnic, ~~encara que si hagués de seguir al peu de la lletra....~~

Bach", de Munich, encara que si haguéssim de seguir al peu de la lletra ^{encara} so que prescriuen els nostres Estatuts, fundacionals, la nostra entitat seria potser un chor més limitat encara que la famosa corporació alemanya.

5) No estarà de més tornar a fer constar que en parlar de composicions folklòriques del repertori de l'Orfeó, no les presentava com exclusivitat. Tal com s'expressa Manuel Valls, encara potser hi pot haver lloc a confusions.

6) D'acord ^{en el repertori} que l'Orfeó no té els autors que cita Manuel Valls, la incorporació dels quals ell estima més important que la de nous Motets del segle XVIII (suposo que es refereix als motets de Bach que jo vaig citar). ^{Aquesta} Dita importància, al meu entendre depèn, en aquest cas, de l'aspecte sota el signe del qual es comparin.

7) La meua frase "Val més donar aquelles obres importants del nostre temps que, a part del seu valor no han estat executades entre nosaltres", no és ni cap raó ni cap excusa: és simplement l'apreciació d'un matís. Estigui, però, segur l'amic Valls, que no tinc cap fòbia contra cap autor ni cap obra determinada, per avançada que sigui, mentre jo la cregui una obra musical. Per tant, no està en la meua intenció de renunciar-hi.

8) La "Missa Solemnis" de Beethoven, contràriament ^{al} ~~a~~ que diu Manuel Valls, no ha estat repetidament executada a casa nostra ni per l'Orfeó Català ni per cap més entitat. Quan en l'any 1927 la interpretàrem per primera vegada (fou repetida l'any 1928) sota la direcció del nostre fundador, feia molts i molts anys que no s'havia donat a la nostra ciutat (crec que l'enyorat mestre Joan Lamote fou el primer en dirigir-la). Inmediatament, si la memòria no em falla, la donà l'admirable "Orfeón Pamplonés" amb el Mtre. Arbós i la "Sinfónica" madrilenya en un dels Palaus de Montjuïc. Després fins l'any 1926 en que la vaig dirigir jo, no s'havia donat ni una sola vegada entre nosaltres, essent repetida l'any següent per l'Orfeó Català en els concerts de l'"Orquesta Nacional" de Madrid. Dita obra ^{cap} ~~cap~~ no ha estat doncs una obra repetidament executada a Barcelona, sinó tot el contrari. El "Requiem" de Verdi tampoc ^w és una obra excessivament prodigada a la nostra ciutat. Si l'Orfeó

l'interpretà a Barcelona, uns cinc mesos després d'haver-lo dirigit ^{da} Mario Rossi amb el notabilíssim "Orfeón Donostiarra", fou per raons especialíssimes.

I ara, amic Valls, per acabar, estigueu segur una vegada més de la meva consideració i afecte.

A Oriol Martorell

Sento molt la violència que us heu hagut de fer per respondre ^a les meves paraules. Repassant-les trobo que aquella no és justificada. Estic acostumat a expressar amb claredat el meu pensament. Per tant, no em plau dir gris, perquè hom entengui negre, i en general fer frases per copsar el significat de les quals estiguem exposats a equívocs. En dir que les meves paraules no invitaven al diàleg, us equivoqueu. Precisament són elles les que us han esperonat a continuar-lo, donant-li una major extensió. Només és llàstima que les coses hagin quedat en un punt mort, i hom no pugui extreure encara una conclusió clara del vostre pensament. No és, però, per culpa meua. Continueu essent molt hàbil i sabeu sortejar bé les dificultats, la qual cosa no vol dir que hi doneu veritables solucions. Consti que no està en el meu sentir aprofitar-me de l'unilateral "punt final". Això no vol dir, però, que encara el vostre text em suggereixi ^{unes} ~~unes~~ consideracions últimes que tinc el deure de fer.

1) M'hauria agradat conèixer o, millor dit, que enumeréssiu els detalls concrets d'ordre pràctic de la vostra "aplicació particular", després de "caducats" el criteri i actituds continguts en els "motlles" pertanyents especialment a la primera meitat del segle XX. (El pensament és essencialment vostre). En lloc d'això em doneu una llista d'autors i d'alguna obra que pertanyen a diversos gèneres, d'innombrables actuacions ^{diverses} (varies molt meritòries i us ^{en} felicito) etc., sense però indicar ni raonar d'on procedeixen els "motlles" respectius. Per tant aquesta simple enumeració poca llum pot portar a la resposta a la meua pregunta. Ara bé, sospito, que els motlles de la segona meitat del segle XIX i primera del XX tenen moltes concomitàncies amb la vostra enumeració, sense voler escatir el valor intrínsec d'alguns factors. Hauria de dir ~~varies~~ coses més referents a aquest punt però no ho faig per

diverse

no aprofitar-me de la situació en què m'havau posat, en fer-me dir ara la última paraula. Consti, però, que no defujo de fer-ho un dia.

2) Dieu en el text vostre últim, que no vàreu parlar de "rompre" ni de "trençar" res, i en tot cas "de sumar, d'enriquir, d'incorporar, modificar, evolucionar". És ara la primera vegada que ho manifesteu. Heu parlat en canvi d'"actituds i criteris educats" ind'imprescindibles motlles nous". Sóc jo el que he parlat d'evolució futura normal, "renovellament natural", "entroncament". Si no us heu expressat prou bé i veniu amb mi, aleshores coincidim, i ho celebren. El concepte de "renovació de les formes de la natura", de Lluís Millet, és essencialment el que jo he exposat, i que ara (ja era hora) sembla que recolliu.

3) Si us molesta la paraula "contrincant", la retiro gustosament, però em sembla que li doneu un significat o intenció que no té, o que almenys jo no li he volgut donar. Des del moment que els nostres pensaments no coincideixen i surten a la llum, per mi ja som "contrincants".

4) Sento molt que el meu deure m'hagi portat a fer d'actor d'aquesta polèmica, molt desagradable per a mi.

Ara, per acabar, només desitjaria que els qui a la nostra terra ens dediquem a la direcció coral, féssim cadascú la seva via pels camins que hom cregui més idonis, sense interferències mútues inoportunes que puguin sembrar suspicàcies entre nosaltres, altrament sempre amb bona harmonia i autèntica amistat.

Lluís M^e. Millet

10 Desembre 1966